

Dicht bij Zee.

door JOHANNA BREEVOORT.

J. M. BREDÉE'S BOEKHANDEL en UITGEVERSMACHTSCHAAP, ROTTERDAM.

DICHT BIJ DE ZEE

NAAR EEN IERSCHE SCHETS

DOOR

JOHANNA BREEVOORT.

J. M. BRÉDÉE'S BOEKHANDEL EN UITGEVERSMAATSCHAPPIJ
ROTTERDAM.

N V. DRUKKERIJ V/H KOCK & KNUTTEL — GOUDA

I.

Dicht bij de zee, achter een duin, in de mooie kamer van een sterk, flink huisje, lag een jonge moeder te sterven. Het gebruis der wilde zee hinderde haar, ook de schelle praatstemmen der vrouwen voor de ramen; huiverend luisterde ze naar het klagend windgeloel.

Het kleine kind in het houten kribje sliep rustig, maar de jongen, even veertien jaar, die geknield lag bij haar lage ledikant, klaagde droevig:

„O, moeder, wat zal 't hier eenzaam zijn, zonder u.”

„God weet, wat 't beste voor ons is,” troostte de moeder zwak.

„En wat zal vader zeggen,” ging de knaap heftig voort, „als hij ù niet meer vindt. Hij hoopte zoo, dat u beter worden zoudt. De zee zou u goed doen, dacht hij en ze doet u den dood aan. En we kunnen u niet missen. O moeder.”

Hij drukte zijn betraand gezicht op het laken, en schreide zacht.

„Mijn jongen, ik zal je wachten in den hemel. Jou èn vader, èn broertje... Groet vader voor me. Zorg voor je broertje, tot hij weerkomt. Hij is ook zwak. Wees gehoorzaam en eerbiedig jegens grootmoeder èn jegens je oom ook. Vertel vader alles van me... Jij weet alles wel... Vader heeft overvloedig voor jullie gezorgd. Bid veel het „Onze Vader.”

De hand der doodzieke vrouw rustte op het gebogen hoofd van haar lieven jongen, die snikte.

„Wees niet bedroefd, kind... God weet, wat goed voor je is. Vergeet Hem niet. Hij vergist zich nooit. Zorg voor David... Kus mij...”

Hij stond op en boog zich in bittere smart over de stervende... Toen lispelde ze...

„Roep grootmoeder.”

't Werd een droeve dag voor Willem. Grootmoeder, een breede, stuursche vrouw, stond er bij, toen moeder heenging.

Er kwamen buurvrouwen, hij moest de kamer uit, mocht niet bij het „afleggen” zijn, zat maar doodstil en zwijgend bij 't slapend broertje, dat met kribje en al in de groote keuken was neergezet.

't Druk gedoe om hem hoorde hij als in een droom; broertjes wakker worden bracht hem weer tot de werkelijkheid terug.

„Moeder dood, alleen met broertje!” Hij moest

't kind tegenhouden, dat naar moeder wilde, verzonde liefste naampjes voor hem. Maar David kon niets begrijpen, wou niets begrijpen, jingelde aldoor om moeder, om moeder, tot Grootje boos uit de sterfkamer kwam en 't kind ruw en met nadruk gebod te zwijgen. Angstig drukte David zich tegen den grooten broer aan, schreide zich zacht weer in slaap.

En toen grootmoeder met àl de vrouwen uit de mooie kamer kwam, sloop de jongen zacht weer naar moeders bed, naar moedertje met haar bewegingloos, wasbleek gezicht en hij hield zijn slapend broertje op zijn schoot.

Wat later stond grootmoeder in de keuken bij het fornuis; haar zoon, een zwaar gebouwde kerel, was net binnengekomen.

„Zoo, is ze dood?” zei hij onverschillig. „Oom kan goed heengaan om veel geld te verdienen, wij kunnen die dooie vrouw begraven en op de kleine jongens passen.”

„Zwijg toch, Jim! Je hebt je broer nooit kunnen uitstaan. Wat zal Tom bedroefd zijn, omdat het arme schepsel er niet meer is.”

„Zóó, mijn vrouw is toch ook gestorven,” morde Jim nijdig.

„Heb ik dan haar plaats niet ingenomen?” vroeg de oude vrouw verstoord. „Heb je niet alles op z'n

tijd? Warm eten en schoone kleeren. Zorg ik niet goed voor je jongen?"

„Nu kun-je er voor nòg twee bij zorgen.”

„Daar heeft Tom geld voor gegeven,” schreeuwde Grootje boos.

„'k Hoor je wel,” antwoordde de zoon op ruzietoon. „Maar ik zal er eerst eens een nieuwe boot voor koopen en wat brandewijn en tabak inslaan.”

„Als ik je er wat van geven wil,” bitste zij.

„Dat doet u wel, moeder.” De woeste kerel sprak nu vleiend: „De boot is slecht en de verkoop gaat ook niet best.”

„Omdat je er zelf te veel van gebruikt,” morde de moeder. „Er moet eerst geld af voor een ezel. Daar kan Wim in den zomer veel geld mee verdienen. 't Is een lief kind. Hij zal heel aardig voor die rijkelui's kinderen zijn. Heel anders dan jouw Daan.”

„Mijn jongen is zoo'n lafbek niet,” beweerde Jim met booze zelfvoldoening.

„Dat is Wim ook niet.”

„Hij zal in ieder geval z'n mond houden over dat beetje geld van zijn vader,” dreigde Jim.

„Hou je mond maar, hij weet niet eens, hoeveel 't is.”

Toen keerde ze zich tot haar oudsten kleinzoon, die langzaam de kamer in slenterde, en luid float.

„Daan, zwijg,” gebood ze met een handgebaar naar het voorvertrek. „Je tante is dood.”

„Zitten wij nu met die fijne jongens?” vroeg hij schamper.

„Daar heb jij veel last van,” bestrafte grootmoeder.

„Grootje zal ze wel vertroetelen,” zei Daan's vader hatelijk, terwijl hij de asch uit zijn pijp klopte.

„Grootmoeder is nog al zacht,” antwoordde de oude vrouw, werkelijk met verdriet in haar stem. „Maar is 't niet hard, een jonge moeder te zien sterven, terwijl haar man ze naar de zee zond om te genezen? Arme ziel! Ze was, als de dood voor de zee zoo bang.”

„Wim is net zoo laf,” viel Daan verachtelijk in.

„Niet waar, hij is niet laf, zijn vader is ook zoo'n baas niet als de jouwe. Hij wou nooit vechten, als jongen.”

„Als hij nu maar terugkomt met veel geld en dat met ons deelt,” lachte Jim.

„Dat doet Tom zeker niet, als jullie slecht voor zijn kinderen bent,” snauwde Grootje.

„Ik zal den jongens ransel geven, als ik wil.” Jim sloeg met zijn vuist op de tafel; de kopjes rinkelden.

De oude vrouw zei niets meer, ging naar Willem, die huiverend bij zijn doode moeder zat. Geen woord had hij gehoord; noch van oom Jim, noch van Daan.

„Kom mee, kind,” noodde grootmoeder, zoo zacht

als ze haar ruwe ongevormde stem buigen kon: „Leg dat kind neer.”

Hij schudde treurig het hoofd.

„Laat me bij mijn moeder,” snikte hij en heel zijn jonge lichaam schokte van verdriet.

II.

't Was een maand later. Jim Schippers zat voor zijn deur en rookte vergenoegd zijn pijp. Er waren blanke schijven genoeg in huis, al ging hij niet, als gewoonlijk, de schepen langs met zijn schuit om brandewijn en tabak te verkoopen en allerlei dingen weer op te koopen. 't Was een koud en gevaarlijk baantje, en de politie hield hem steeds in 't oog; ze kende zijn handel.

't Weer was niet koud voor November. Achter de duinen kwam Daan te voorschijn, gevolgd door Willem en zijn broertje. David schreide.

„k Ben zoo moe,” klaagde hij.

't Was een zwak, teer jongetje, z'n blonde krullen hingen in een krans om 't wasbleek gezichtje; z'n lipjes beefden.

„'t Was wat ver voor broer,” zei Willem bezorgd.

„Kom, loopen is gezond,” vond grootmoeder luchtig.

„Hij wou immers zelf mee.”

Willem ging met zijn broertje de keuken binnen, Daan bleef bij zijn vader staan.

„Vader, ze wachten je in „t Roode Hert.” Ze gaan vanavond met 'n wagen naar de stad. Mag 'k ook mee?”

„Jij? geen lastposten mee,” bromde zijn vader.

„Je hebt 't toch beloofd, je zei zelf...” Daan konden zin niet eindigen; z'n vaders vlakke hand kletste links en rechts in zijn gezicht.

„Rekel!”

Daan stooft de keuken in. Jim hem na. Verschrikt keek Willem 't voor hem ongewone, ruwe tooneel aan. Moeder en vader deden nooit zoo.

„Gaap me zoo niet aan, lummel!” riep oom Jim zijn neefje nijdig toe: „Ook een muilpeer?”

„Hij wou óók mee,” plaagde Daan.

„Ik, als je blijft niet,” riep Willem met weerzin.

Dat prikkelde oom Jim. „Asjeblieft niet? Asjeblieft wel! Allebei mee, vooruit marsch, maak je klaar.”

„Ik wou liever hier blijven, oom?” vroeg Willem bescheiden. Hij was er waarlijk niet op gesteld met 't ruwe troepje een ganschen avond in de naburige stad te zwalken.

„Vader, hij durft niet,” riep Daan sarrend, blij zijn zin te hebben.

„Ik durf wel,” viel Willem in, „maar ik heb er geen lust in: „Moe is pas dood, ik kan broer niet alleen laten.”

„Kom, Wim, ga maar,” drong grootmoeder aan, bang voor de boosheid van haar zoon. „Ik pas immers op broer.”

Vol innerlijken tegenzin zette Wim zijn muts op, ging oom en neef, die schik hadden in zijn weerzin, achterna.

De wagen stond reeds ingespannen voor „t Roode Hert,” de kerels zaten erin, die 't pretje bedacht hadden.

„Hoe krijg je 't in je hoofd twee jongens mee te nemen,” riepen sommigen verstoord. „Er is geen plaats meer, terug!”

Maar Daan was al op een zijbank gekropen en oom Jim gebod Wim op een zijplankje te gaan staan.

„Goed vasthouden!” riep hij spottend, toen de wagen voortging op een snellen draf.

Wim beefde van inspanning, z'n knieën werden stijf, z'n handen gloeiden van 't vasthouden. De weg was hobbelig en tot overmaat van leed begon het te regenen, al 't water van de kap droop op zijn kleeren en de regen striemde zijn gezicht. Onder de kap dronken de mannen jenever en Daan deed mee. Wim hing in doodsgevaar aan 't hortende voertuig.

Plots schokte de wagen over een grooten steen. Wim verloor zijn evenwicht, stortte neer op den modderigen weg: de wagen reed door.

Hulpeloos lag de jongen daar, stijf in al zijn leden,

hij krabbelde overeind en keek den reeds donkerenden avond in. Hij moest maar zoo gauw mogelijk terug gaan, eer 't heelemaal duister werd. 't Was zeker wel 'n uur loopen. Bijna 'n half uur stond hij op den wagen.

Vermoeid en uitgeput, 't hart vol bitterheid, kwam hij bij grootmoeder terug. 't Was reeds donker.

't Broertje zat nog op en jingelde, doch lachte opeens bij Willems binnenkomen.

„Willy weer thuis, ik ben zoo blij!” jubelde de kleine David, maar grootmoeder vroeg gemelijk: „Hoe kom jij nu weer terug?”

„Ze hebben me er af laten vallen,” zei hij bitter en hurkte neer bij 't lieve kind.

„Da's gemeen,” riep Grootje verontwaardigd en toen, als had ze spijt van haar uitroep, voegde ze er bij:

„Je wou tòch niet mee. Je hebt je zin, je bent thuis.”

Heel haar leven versleet ze onder de ruwe bevolking van 't kleine kustplaatsje; ze begreep deze kinderen niet; hun moeder was zoo'n teer, beschaafd vrouwtje geweest, en hun vader, neen 't was haar eigen zoon maar heelemaal een heer geworden als kapitein van zoo'n prachtig schip. Veel „fijner” dan Jim ooit worden kon. Dat „sikkeneurige” moest er maar uit bij die jongens, oordeelde zij.

„Ze hadden me toch wel beter kunnen behandelen, als ik beslist mee moest,” zei Willem kort en spijtig.

„Je bent geen jongejuffrouw, leer dan met hen omgaan,” sprak grootmoeder tegen.

„Dat leer 'k nooit. Ze waren allemaal dronken; mijn vader drinkt nooit.”

„Welja, je moet ouwe menschen maar veroordeelen,” beet Grootje hem toe. „Klaag maar aan je vader, dat we slecht voor je zijn.”

„Dat zal ik van u nooit zeggen,” antwoordde Willem met nadruk. Grootmoeder was wèl goed voor hem, al deed ze alles zoo heel anders dan zijn lieve moeder. Ze zorgde wèl voor hen.

„Ik ben moe en mat Grootje,” ging hij voort: „Stil David, niet huilen! Mogen we naar bed?”

„Eerst pap eten dan,” zei de oude vrouw zachter dan gewoonlijk en daarnagingen ze terruste in 't harde, koude bed, dicht tegen elkaar aan.

In den nacht hoorde Willem oom Jim en Daan naar den zolder strompelen. Zij joedelden en vloekten nog.

„O Heere, ik dank u, dat Ge me bewaard hebt, heel den nacht bij hen te zijn,” dankte de jongen in stilte, en met 'n troostend woordje tot David, die ook wakker werd, sliep hij weer in.

Onhandelbaarder en kwaadaardiger dan ooit, stond oom Jim den anderen dag op. Hij maakte ruzie met grootmoeder, die hem verweet, haar geld, waarvan ze de kinderen moest onderhouden, te verbrassen in

de stad. Moest nu in dezen winter weer de ellende van andere jaren hun deel zijn?

Een heel groot heimwee naar zijn vader overviel toen den armen, eenzamen jongen.

Moeder was dood: naar school mocht hij niet. Grootje vond 't dwaasheid dat malle geleer; armoe en kou stond voor de deur. Grootmoe had hem al eens van andere jaren verteld. Was vader maar hier! Vader!

„Broerie,” fluisterde David zacht. „broerie.”

„Wel, m'n kindje.”

„Wil je eens den Heere bidden om booze menschen zoet te maken; ik ben zoo bang.”

Ze gingen naar het kleine optrekje en bogen hun knieën.

„Wil u ons bij moeke brengen,” bad het kleine kindje op z'n knietjes. Zijn broer nam de kleine handjes en bad zoo het „Onze Vader.”

Willem nam Davy hartstochtelijk op. „Jij moet bij me blijven, Davy. Ik kan hier toch niet alleen blijven.”

III

Een paar weken later speelde David buiten met zijn schelpjes en steentjes. 't Was begin December, niet koud voor het jaargetij. Willem en Daan maakten hun gereedschap in orde om te gaan visschen.

Telkens kuchte David: een kort scherp hoestje en Wim vroeg bezorgd, of hij niet in de warme keuken zou gaan,

„Ik hoor je niet graag hoesten, broertje.”

„k Zal 't niet doen,” zei 't kind, onderwijl overviel hem een hevige bui, hij hijgde. Wim nam hem op en droeg hem in huis.

Luidop lachte Daan om die zorg. Was dát 'n jongen. Net 'n meisje! Wat 'n lijs!

Wim hield, of hij Daan's spetten niet hoorde en ging bedaard voort met zijn werk.

„Als je klaar bent, gaan we,” zei hij eindelijk op Daan wachtend. „'t Is te hopen, dat we een goede vangst hebben. Grootje heeft niet veel vandaag.”

„Met jullie er nog bij,” grijnsde Daan nijdig: we gaan naar de Pier.”

„Nee,” riep grootmoeder van binnen. „Niet op de Pier! 't Is er gevaarlijk vischwater. De zee is zoo diep dáár.”

„D'r zwemt zooveel visch aan den binnenkant,” zei Daan. „'k Wil jullie niet dood thuis krijgen. 't Is er glibberig. Je kunt er niet staan.”

„Er is nergens zooveel visch,” hield Daan vol.

„We zullen wel voorzichtig zijn, Grootje,” beloofde Willem.

Voor 't laatste zwichtte de vrouw. Wim was 'n kalme jongen en Daan liep wel meer naar de Pier.

„Als je er maar op durft,” sarde Daan onderweg.

Wim antwoordde niet en liep al vooruit.

„Zeg eens, Daan,” riepen 'n paar jongens van uit de verte op de Pier, „laat dat neefje voorzichtig zijn hier.”

Daan haalde lachend de schouders op en ging door: behoedzaam volgde Wim hem op 't gevaarlijk pad, zoo glibberig en smal.

„Laat ieder voor zich zelf zorgen,” zei hij onverschillig, terwijl hij begon te visschen en Wim zette zich naast hem.

De vangst was nog al gelukkig. Wim had spoedig een mandje vol en maakte aanstalten om gauw heen te gaan. Hij had trek en de ruwe praat van de jongens verveelde hem.

„Ga je al?” vroeg Daan met spottend gebaar, plotseling oprijzende uit zijn liggende houding, sinds 'n half uur de voeten gesteund door 'n uitpuilenden steen. . .

Toen 'n kreet van ontzetting opging van de andere jongens, verloor hij zijn glibberig steunpunt: z'n handen sloeg hij omhoog, vreeselijk, hij gleed onderuit, de gevaarlijke diepte in.

Geen der buurjongens bewoog zich om hem na te springen.

„Hij verdrinkt!” riep Willem. „'n touw, 'n touw!”

„Hij 's toch niet te redden,” schreeuwden de jongens, „wie er bij springt, is weg, d'r zijn kolken!”

„'k Kan 'm toch niet laten verdrinken,” krijschte Wim bijna. „Zie je 'm nog? O ja . . . daar is ie!”

Hij bond 't touw om zijn lijf. „Hou me vast,” riep Wim in doodsangst.

„'t Kan niet! 't Kan niet, dan gaan we zelf. 't Is hier zoo glad, 't kan niet.”

„Probeerer!” riep Wim en sprong al te water.

Daan zonk haast . . . Met 'n stevigen greep pakte hij den zinkende beet . . . met de andere hand zwom hij.

„Dicht langs de Pier!” schreeuwden de jongens . . . „zóó, zóó . . .” ze hielden 't touw, waarvan 't andere eind om Willem's middel zat geknoopt, liepen behoedzaam mee, de Pier af.

't Was 'n zware, gevaarvolle tocht. Wim zwom, zoo snel hij kon, met z'n grooten last; bijna verloor hij zelf het bewustzijn... gelukkig, hij voelde grond, meerdere toeschouwers, op 't gegil der jongens naar 't strand geloopt, trokken de jongens op het droge.

't Werd een heele ophoop aan 't strand. Opeens baande Daans vader met de ellebogen een weg tot vlak bij de twee.

„Wat is er aan de hand?” vroeg hij driftig en zijn anders zoo onverschillig oog flikkerde ongerust.

Net kwam Daan overeind, keek verdwaasd om zich heen.

„Wim heeft je jongen gered!” riep Brink, Jim's kameraad.

„Hij!” Er klonk toch verlegenheid in oom Jims harde stem. „Kan jij zwemmen?”

„Van m'n vierde jaar al,” antwoordde Wim met zekeren trots. „Vader leerde 't me.”

„Of ie 't kan,” riepen de jongens onstuimig. „Als 'n zeehond. Hij had 'm beet hoor en 't was 'n sjouw.”

„Willen we naar huis gaan,” zei Willem, nu huiverend van kou en inspanning. „Dan kunnen we droog goed aantrekken.”

Gedwee stond Daan op, plots onderdanig en beleefd jegens den jongen, dien hij immer verachtte.

Oom Jim volgde zwijgend, in zichzelf gekeerd, toch innerlijk nijdig, dat die kwajongen zóó van alle kanten geprezen werd. Want ieder vond 't 'n mooie daad, zéó van de Pier te springen. Hij zou de eerste niet zijn, die dáár verdronken was!

In huis haalde grootmoeder gauw schoone kleeren voor den dag, zette wat koffie en moest natuurlijk precies weten, hoe alles gebeurd was.

„Hoe dorst je?” vroeg de oude vrouw bewonderend.

„k Dacht aan moeder,” bekende Willem eenvoudig.

„Moe zei altijd: God wil je helpen, als je 't vraagt.” Ik heb gebeden.”

Allen zwegen. Zoo'n woord hoorden ze nog nimmer in hun arm leven zonder God.

Een korte, scherpe kuch van David deed Willem opspringen.

„Waar is Davy?” vroeg hij bezorgd.

„Hij slaapt op de bank, daar.”

Grootmoe wees naar 't hoekje, bij 't oude fornuis.

„Willie, Willie,” klaagde het ventje.

„Hier is Willie, Davy, je gaat toch niet ziek worden?” 'n Koortsblos kleurde het blanke gezichtje.

„Zing me in slaap, Willie.” Z'n warme vochtige handjes strekte hij naar Willem uit.

„Doe je oogjes maar toe, dan zing ik van de engel-tjes,” beloofde hij en toen zong hij zacht:

's Avonds, als ik slapen ga,
 Volgen mij veertien engeltjes na:
 Twee aan mijn hoofdeind,
 Twee aan mijn voeteneind,
 Twee aan mijn linkerhand
 Twee aan mijn rechterhand
 Twee, die mij dekken,
 Twee, die mij wekken,
 Twee, die mij wijzen
 Naar 's hemels paradijzen."

Bewogen luisterde grootmoeder. David sluimerde licht.

„Hij is ziek. Wist ik maar, wat 'k doen moest! O, was moeder maar hier! Of vader. 'k Moet voor 'm zorgen, zei moe... wat moet ik doen?"

Weer hoestte David; een scherpe, pijnlijke kuch.

„'k Zal den dokter laten komen," bemoedigde grootmoeder. „'t Kind zit te veel buiten. Hij wil nooit alleen in huis zijn."

Willem zweeg bedroefd. De dokter kwam tóch niet. Hoe moest grootmoeder zoo'n dure visite betalen? Oom Jim werkte heelemaal niet en dronk veel te veel.

„Er was zelfs voor 't middagmaal niet veel meer dan wat aardappelen met 'n schijntje vet," zei grootmoeder.

„Zal ik even zien, de mand met visch nog van de Pier te halen?” vroeg hij, opeens aan zijn vangst denkend.

„De andere jongens brachten de visch al,” zei grootmoeder. „Jim, maak jij ze eens schoon.”

„Blijf jij maar hier in de keuken,” vervolgde zij, met iets van teerheid in haar stem tot haar grooter kleinkind.

„Dan haal 'k even m'n Bijbel, Grootje,” antwoordde Wim dankbaar.

„Lees maar hardop,” stond de oude vrouw toe.

De jongen zocht Psalm 104 op en toen hij aan die heerlijke woorden kwam: „Doch roepende tot den Heere in de benauwdheid, die zij hadden, zoo voerde Hij hen uit hun angsten,” welden tranen van dank en bemoediging in zijn oogen op.

IV.

In de twee donkere winteravonden, die nu volgden, werd David's hoest weer 'n beetje beter, ook zonder dokters hulp, die grootmoe niet betalen kon. Vaak dacht Willem er over, waarvan 't gezin toch wel leefde, want grootmoeder beweerde, dat moeders geld al lang op was. Oom Jim's bootje lag zoo goed als ongebruikt en als oom niet werkte, verdiende Daan ook niemendal. Eens was hij er, nieuwsgierig, over begonnen tegen grootmoeder; de oude vrouw had zóó ruw en boos geantwoord, dat de lust tot dergelijke vragen hem totaal verging.

Nu hield hij zich veelal bezig met David; allerlei versjes en spelletjes leerde hij 't aanvallig jongetje; zorgvuldig hield hij hem uit alle kou en tocht.

Daan bemoeide zich in 't geheel niet met de twee „fijne neefjes”. In de eerste dagen na zijn redding nog dankbaar, welke al spoedig ergernis in hem op om de sympathie, waarmee de jongens van het dorp over Willem spraken.

„'t Is tòch een dooie zemel,” hield hij dan vol,

„'n fijne kwezel ! Heel den dag zit hij met dat broertje.”

Op een Zondag in Januari, 'n zachte dag, kwam Daan haastig de keuken ingestormd.

Gulzig nam hij een stuk brood uit de kast, dat hij met de vraatzucht van een dier verslond.

„Waarom heb je zoo'n haast?” vroeg grootmoeder.

„Ze zijn er van Jeruël?” riep hij àl weglopend.
„We gaan herriemaken.”

„Jeruël!” Dat woord wekte Willems aandacht. Hoe vaak ging hij met moeder naar die heerlijke samenkomsten in de stad. Dat biddende zingen: „Zegen mij nu, o Heer ! Zegen mij nu, o Heer ! door de kracht van Uw dierbaar bloed, dat van 't Kruis mij besproeit. Zegen mij nu, o Heer !”

O, hij hoorde 't nòg. Als kind gaf hij reeds zijn hart aan Jezus, toen een broeder zoo innig gesproken had over het Spreukenwoord: „Mijn zoon, geef Mij uw hart en laat Mijn oogen uw wegen bewaren.”

„Moet je ook niet gaan luisteren, Wim?”

De kerk lag ver af, heelemaal in 't dorp, ver van de kleine kustbuurt.

„Dan ben 'k weer zoo lang weg, Grootje,” aarzelde Wim. „'k Ben net tbuis uit de kerk.”

„Ze komen hier dicht bij, achter 't groote duin.”

Nog aarzelde Wim. „Als David wakker wordt, zal hij me missen.”

„Wel heb ik van mijn leven! De oude vrouw werd boos: „Alsof ik niet op dat jong passen kan.”

„Nee, dat bedoel ik niet,” verontschuldigde Willem, „maar...”

„k Ben jou niet fijn genoeg naar je zin! Wel?”

„Maar Groot...”

Wat deed grootmoeder toch raar soms. Dan weer goed en begeerig naar den Bijbel, pas weer boos om een lied, dat hij Davy leerde.

„Ja, zeker,” ging ze voort, heftig. „Ja, zeker. Nooit leer je 't kind eens 'n vroolijke mop.”

„Dat zou moeder niet goedvinden en...”

„Je vader was 'n sukkel om zich door 'n vrouw te laten regeeren.”

Willem kreeg een kleur van verontwaardiging. Waarbij kwamen nu al die verwijten te pas?

„En ik zeg je, dat je gaat,” riep de oude vrouw hard.

Willem ging al: verwonderd over grootmoeders opwinding, bezorgd voor David, toch blij al die broeders en zusters van Jeruël te zien. Zou hij nog enkelen kennen? 't Was wel haast 'n half jaar, dat hij hier woonde. Waarom wou grootmoeder hem wèg hebben? Enfin, lang zou hij niet blijven. Hij verlangde wel.

Hoort, daar klonk de vroolijke kopermuziek reeds:

„Geeft Jezus eer. Hij, de hope der zondaars,
 Heerlijke naam, die verloornen behoudt.
 Komt zonder aarzlen, treedt allen nu nader,
 Hij toont ons God als een liefhebbend Vader.
 Geeft Jezus eer! Geeft Jezus eer!

Geeft Jezus eer. Waar Zijn naam wordt verheven,
 Vlieden de duivlen en vallen ter neer;
 Zijn heerlijk licht, waar al d'Englen in leven,
 Doet alle werken der duisternis beven.
 Geeft Jezus eer! Geeft Jezus eer!

Meezingend was Willem het hooge duin opgelopen,
 en daar zag hij de volte. Een rondgang in 't dorp
 met muziek en zang had de menschen bijeengeroepen.
 Uitnoodigingskaarten:

„DE MEESTER IS DAAR EN HIJ ROEPT U.”

waren ruim verspreid.

En nu stond het strandvolk daar: visschers; zee-
 lieden; sjouwers van de booten, die hier kolen en
 water innamen; kooplui als Jim met verdachte repu-
 tatie; ruwe, onbeschaafde vrouwen; 'n gemengde
 menigte, doch zoo goed als allen vervreemd van God,
 in deze onkerkelijke streek.

Forsch en krachtig klonken de ongevormde stem-
 men, zingend het lied, dat hun werd uitgedeeld.

Daar trad een spreker een eindje het duin op, om door allen gehoord te kunnen worden. Een eerwaardige grijsaard was hij; 'n zachte vredeglans in het helder oog.

Eenvoudig sprak hij, klaar en begrijpelijk zelfs voor de onkundigsten. Hij vertelde van Satan, van den duivel en zijn boos werk. Van den verwoester des menschen, die al maar verderven wil. Die een vijand van God is, *de* vijand van God en van Gods heele schepping. Die verwoest en verderft de ziel des menschen; die Gods werk aanrandt, en zonde en ellende op de aarde brengt.

Maar niet minder duidelijk sprak hij van Jezus Christus, die gekomen is om de werken des duivels te verbreken; neergedaald om de zonden te verzoenen; een eeuwige gerechtigheid aan te brengen; „die den vloek der zonde op Zich geladen heeft, opdat een iegelijk, die in Hem gelooft, niet sterve, maar het eeuwige leven hebbe.”

In aandachtige stilte werd het bevelend en ontdekkend woord aangehoord. De Geest Gods werkte; menig hard gemoed werd geroerd; 'n enkele pinkte een traan weg met den rug van de harde hand.

Willem was tot vlak bij den spreker gekomen. Zijn heele wezen aandacht en ernst:

„Zoo: gij Zijn stem dan heden hoort,
 Gelooft Zijn heil en troostrijk woord;
 Verhardt u niet, maar laat u leiden.
 Verhardt u niet, neemt Zijn gena
 Ootmoedig aan”

Verder kwam de grijsaard niet.

'n Luidruchtig, storend geschreeuw weerklonk!
 Boven op het duin stond Jim met zijn zoon en 'n
 troep andere scheldende kerels.

„Gooi 'm d'r af, smijt 'm naar beneden,” joelden
 zij, daar holden er al, één, twee, drie aan, duwden
 en stompten den ouden man.

In één sprong stond Willem vóór den spreker, van
 wien hij zoo innig veel hield. In brandende veront-
 waardiging weerde hij zich tegen de aanvallers.
 Meerdere mannen kwamen aan zijn zijde; weer
 anderen, aangemoedigd door Jim, kozen diens partij:
 vrouwen gilden, jongens brulden, kinderen schreiden,
 't was een tumult van belang, allerlei kreten mengden
 zich ondereen.

Plots trof een slag van bovenaf Wim en nõg één
 beukte het witte hoofd van den grijsaard, die hevig
 bloedend, ineenzakte: voor de derde maal hief Jim
 zijn hand, waarin 'n steen, op . . . boven op het duin
 stond zijn moeder, de fladderende haren in den wind.

„O, schurk,” riep ze woest. „Lafaard om te vechten

met 'n ouwen man en 'n jongen! Raak ze niet aan verder. 't Is 'n lage streek!' "

Al de vechtersbazen keken ontzet op. De sterkste had ontzag voor moeder Schippers, de oudste vrouw uit de buurt, sterk en krachtig als 'n kerel.

„Ga je wèg,” schreeuwde ze. „Gaat jullie wèg!”

„De politie,” klonk het van alle kanten.

Inderdaad, daar waren de veldwachters reeds, die, wel herrie voorziende, omdat ze de bevolking kenden, van 't begin af de samenkomst bijwoonden.

Jim weerde zich als 'n razende, viel op de veldwachters aan, nog twee hielpen hem, maar 'n paar goedgezinde visschers kwamen de benarde veldwachters te hulp: er vielen heel wat schrammen en bulten, eer de drie raddraaiers met de handboeien aan werden weggeleid.

't Veld was in dien tijd al zoo goed als ontruimd. De Jeruël-broeders stonden verslagen; verbonden aan 't hoofd, droeg men den bewusteloozen grijsaard op een baar naar het dorp; enkele nieuwsgierigen praatten in de deuren met elkaar.

Droevig en geheel van streek keerde grootmoeder met haar beide kleinzoons huiswaarts, nu en dan heftig èn Daan èn zijn vader bekijvend.

V.

Zachtjes aan kwam de zomer. De winter was vreedzaam verstreken in de woning van moeder Schippers. De burens verwonderden zich wel, dat ze er zoo kalm komen kon, met drie kinderen, terwijl de kostwinner in de gevangenis zat, doch ze liet niets uit.

Stug en stil deed ze haar werk; gebogen onder de schande van haar zoon, die lang in voorarrest zat en nu gevangenisstraf onderging om zijn „poging tot doodslag en verzet tegen de politie”; koel tegen de kinderen, wier vroomheid ze soms niet uitstaan kon. Soms, niet altijd. Er waren tijden, dat ze begeerig luisterde naar Davids kinderpraat, naar Willems lezen uit den Bijbel en ze in de eenzaamheid bad tot den God, die de oude prediker haar had gepredikt. Want ze was op dien ongelukkigen Zondag Willem achterna gegaan. David sliep toch, en 't Evangeliewoord raakte haar ziel. „Zoo gij Zijn stem dan heden hoort, verhardt u niet, maar laat u leiden,” ze hoorde 't nóg.

Maar ze vocht tegen deze zachtere gewaarwordingen. Ze wou geen fijne zijn.

David hoestte nog steeds; toen 't echter warm werd, moest hij toch naar buiten.

Want grootmoeder had twee ezels gekocht. In 't najaar en des winters was er dicht bij haar huis 'n aardig hotel gebouwd en er kwamen waarlijk nu reeds gasten. Allicht konden de jongens zóó iets verdienen; in 't dorp zelf waren 's zomers ook veel vreemdelingen.

Willem kreeg al heel gauw genoeg te doen. Hij deed zoo aardig tegen de kleine kinderen, ieder had schik in den beleefden, bescheiden knaap, die zoo liefdevol tegen 't kleine broertje deed, dat alleen in 't zand speelde en telkens geduldig wachtte tot groote broer terug kwam. David's wangen begonnen weer 'n beetje kleur te krijgen; de warmte deed hem goed.

„Zal vader Davy geen schat vinden, als hij terugkomt?“ dacht Willem vergenoegd.

Daan verdiende niet veel; hij sloeg zijn ezel en verzorgde hem slecht; 't beest vermagerde en stierf. Voor grootmoeder wou hij ook niets doen; zelf moest 't oude mensch elke week met haar garnalen naar de verre stad; hij lanterfantte maar.

Willem sloofde, zoo veel hij kon; zijn beestje zag er best uit en hij verdiende aardig wat.

„'k Wou, dat ik zooveel ritten maakte als jij,” zei op 'n avond een jongen, wiens vader ook een ezel voor hem had gekocht. „Ze roepen jòu den heelen dag.”

„Hij heeft ook zoo'n lief broertje,” zei een aardig meisje uit de hotelgasten. „'t Is een snoes!”

„Dat is hij,” antwoordde Willem met trots en hij knuffelde 't kind, tot 't schaterde van plezier.

„Mag 'k ook eens ezeltje rijden?” vleide Davy.

„Nu ja, 't beestje is wel moe, even.”

Willem tilde Davy op het makke dier en voort ging 't in een galop het strand langs.

„Ik wou wel 'n heelen bos bloemen hebben,” vroeg de jongen, toen ze 'n heel eind verder 't ezeltje even lieten rusten bij het duin.

„Als je stil blijft zitten, zoek ik ze voor je,” antwoordde Willem bereidvol; hij hield zelf veel van bloemen en 't was nu rusttijd. „Niet wegloopen, Davy!”

Hij liep de hoogte op, het duin af, waar veel bloemen groeiden, tusschen 't spichtige gras, juist toen Daan aan de zeezijde kwam aanslenteren.

„Ga je mee, David?”

„Nee, 'k wacht op Wim.”

„Kom loop maar mee, dan rij ik je op den ezel terug.”

De kleine schudde het hoofd: „Wim heeft gezegd, dat ik wachten moet,”

„En als Wim nu een boodschap stuurt, dat je met mij mee moet.”

„Dan zou ik gaan,” zei 't ventje eenvoudig. „Maar Wim komt terug,” voegde hij vertrouwend er bij en zag den valschen gloed niet, die in Daans oogen lichtte. „Daar is Wim al, o dat is een groote bos bloemen.”

„Nu vlug naar huis,” zei Willem vergenoegd, „'t is morgen weer vroeg dag.”

Daan ging tegen 't duin liggen en keek hen na. Hij haatte Wim, omdat die beter was dan hij; hij haatte 't kind, omdat het Willems broertje was. Die fijnen, waarvoor zijn vader nu in de gevangenis zat!

Grootmoeder stond reeds verlangend in de deur te wachten; ze had een brief met veel poststempels in de hand.

„Van vader,” jubelden Willem en David.

't Was een brief uit verre landen; vol verlangen van den eenzamen, bedroefden vader naar zijn moederlooze kinderen. „Kleine Davy zal wel flink groeien van de zeelucht,” schreef hij, en hij hoopte, dat Willem ijverig leerde en trouw scheol ging: 't schip begon nu koers naar het vaderland te zetten; aan 't eind van den winter zou hij thuis zijn met veel geld, dan zouden ze bij elkaar blijven en niet meer scheiden.

Grootmoeders gezicht betrok bij het voorlezen.

Want Willem ging heelemaal niet school en David bleef een zwak ventje met 'n kort, kwaadaardig hoestje. Als Willem dat alles eens ging schrijven. Toch vervelend als je niet kunt schrijven en in zoo iets afhankelijk bent van zoo'n kwajongen!

„Wim,” gebood ze kort: „je schrijft vader niets van Davids hoesten, hoor, en over de school ook niets. In 't najaar kun-je er heen, nu moet je eerst nog wat verdienen voor grootmoeder.”

't Viel Willem zwaar iets te verzwijgen voor zijn lieven vader en toch gehoorzaamde hij grootmoeder, ofschoon hij wist, dat ze niet nagaan kon, wat hij schreef.

't Werd een brief, waaraan vader weinig hebben zou; alleen het jagend verlangen van zijn kinderen naar hem, sprak uit elken regel.

„Heb je je vader alles kwaads van ons verteld?” vroeg Daan plagend, toen hij binnenkwam, net terwijl Wim het adres op het couvert schreef.

„Ik zou niet weten wát,” antwoordde Wim rustig. „Grootmoeder is zoo goed voor ons als wat, ze geeft ons vaak meer, dan ze missen kan.”

Grootje keek Willem dankbaar en verlegen aan. Een goed kind, was hij, dat kon ze niet ontkennen. En in haar oude hart kwam een ongekende zachtheid voor haar twee jongste kleinkinderen: zooals nooit tevoren.

Willem en David voelden in dien zomer grootmoeders veranderde stemming wel; zij morde niet meer, als de kinderen hun „vrome liedjes” zongen, ze luisterde met verlangen naar Willems voorlezen uit den Bijbel: 't drietal sloot zich nauw aaneen; zooveel ze kon, beschermde Grootje de kinderen voor de ruwheden van Daan, die in alles meedeed met zijn vaders vrienden.

Daan slenterde meestal in de buurt van „Het Roode Hert,” of hij zat in deze kroeg. Willem verdiende, toen de zomerwarmte voorbij was en 't ezeltje rijden niet zoo veel verdienste meer gaf, zooveel hij kon met 't verkoopen van garnaal, die grootmoeder opkocht en kookte.

„Kom jij heelemaal uit de stad geloopten?” vroeg op een koelen avond Brink, een buur van Grootje, aan Wim.

„Ik reed heen en weer mee op een kar,” zei Willem vergenoegd.

„Kom mee in „'t Roode Hert” en drink eens wat!” noodde de man vriendelijk.

„Nee, 'k heb geen dorst,” weigerde Willem.

Hij wou geen bier of sterken drank proeven, want hij had het aan moeder beloofd.

„Wim is aan den „blauwen,” spotte Daan, die er bij stond.

„Juist, 'k ga naar Grootje,” zei Wim rustig.

„'t Lijkt wel, of je haar eigen kind bent,” verwonderde zich de man.

„Dat ben ik toch,” antwoordde Wim met een lach, „'k ben toch haar eigen kleinzoon.”

„Groots lieve jongen,” spotte Daan. Al den nadruk op *lieve*.

„Jij bent niet lief,” lachte Brink hartelijk. „Jij krijgt nog al eens met den stok, is 't niet?”

„Den stok?” smaalde Daan. „Grootmoeder slaat er niet meer mee, maar ze leunt er op. Ze is toch fijn geworden!”

„Weet *ik* dat,” verwonderde zich de man. „Maar je hoeft toch je neefje daar niet zoo nijdig voor na te kijken. 'k Denk, als die kinderen er niet waren, dat...”

„Dan zou mijn vader niet „zitten”, sprong Daan heftig op. „Die fijnen! Mijn vader komt uit de gevangenis en zijn vader komt in 't voorjaar rijk thuis! Ik haat hem! Ik haat hem!”

„En hij heeft jou leven nog al gered!”

„Daarom juist, ik haat hem,” riep Daan geërgerd: „Nooit wil ie eens met me mee. Hij denkt, dat ie beter is.”

„Wie met jou mee gaat, heeft ook kans nog eens in de gevangenis te komen,” zei Brink ernstig. „Ik weet niet, waar jij altoos de centen vandaan haalt om te rooken en te drinken, zoo'n kwajongen!”

„Gaat 't jou aan?” vroeg Daan woedend. Hij was 'n reus van 'n jongen voor zijn zestien jaar en stelde zich in postuur om te vechten.

„Hou je kalm,” zei Brink koel: „Ik vecht met geen kinderen, ga naar je huis!”

Terwijl Daan met Brink sprak, was Willem reeds thuis gekomen. Grootje zette juist een pot garnalen van het vuur.

„Die moeten vanavond nog naar „Zeerust,” zei de oude vrouw met een zucht.

„Moet Groot nu daarover zuchten?” vroeg Wim glimlachend... „'t Is prettig, dan zijn ze vlug verkocht.”

„Denk je dan, dat 't prettig voor me is, jou van 's morgens tot 's avonds te laten lopen, terwijl die luie Daan zelfs te traag was, om de garnalen bij den visscher te gaan halen? Ze hadden er allang moeten zijn.”

„Geef ze maar gauw hier,” zei Willem opgeruimd. „Is Davy zonder hoesten gaan slapen, Groot?” vroeg hij, toeziende, hoe ze de garnalen in de mand stortte.

„Ja, en hij heeft flink gegeten ook, 't warme weer heeft hem van den zomer goedgegaan. We zullen, nu 't kouder wordt, heel voorzichtig met hem zijn.”

Willem keek grootmoeder dankbaar aan. Als David maar stevig en gezond was, wanneer vader terug-

kwam, dan was alle leed voorbij. Zijn leeren zou hij best inhalen. Hij wilde immers graag.

Opgewekt ging hij op weg en leverde zijn waar in de keuken van het hotel af.

Juist sloeg hij den hoek om, toen een heer, die op de warande zat, hem wenkte.

„Zeg, ben jij die aardige ezeljongen niet?”

Wim tikte aan zijn pet: „Ezeljongen ben ik mijnheer, maar, of ik aardig ben...”

„Ja, je ben 't!” riep een lief meisjesstemmetje met een mooi krulkopje over 'n grooten bos wilde bloemen heen. Jij hebt dat snoezige broertje, niet?”

„Ja, dat is een schat,” antwoordde Willem blij. „'t Is zoo'n zacht kind, maar zoo zwak.”

„Moet jij altoos op hem passen?” vroeg 't meisje nieuwsgierig.

„Meestal, grootmoeder heeft 't druk.”

„Heb je geen ouders?”

„Moeder is dood....” hier stakte Willems stem, „en vader is op zee. Maar hij komt in 't voorjaar thuis, en dan hoef ik geen ezeljongen meer te zijn,” ging hij opgewekter voort. „Dan mag 'k weer naar school.”

„Drijf je niet graag den ezel?”

„k Doe 't wel graag, maar 'k leer veel liever,” vertelde Willem. „Kom, ik moet naar huis.”

„Ja, maar ik wou je juist vragen, of je morgen heel den dag bij ons zou kunnen zijn,” zei de vader van het krulkopje. „Wij willen een grooten strandtocht maken, tot aan de Ruïne. 't Is er in deze dagen best weer voor, niet zoo erg warm meer, langs 't strand.”

„'n Heelen dag?” nadenkend schudde Willem het hoofd. „Nee, dát gaat niet. Grootje moet heel den dag naar stad morgen. 'k Moet voor broer zorgen.”

„Ik wil niemand anders dan jou hebben,” zei 't kleine meisje pruilend. „Die andere jongen is heelemaal niet aardig.”

„'k Wil er graag dubbel voor betalen,” voegde haar moeder er bij, die juist uit het huis gekomen was. „Jij bent zoo met kinderen gewoon.”

Willem aarzelde nu. 't Was 'n mooie verdienste, zoo laat in den tijd. En 't tochtje leek hem ook wel; hij had de Ruïne nooit gezien, 't zou wel 'n leuke dag zijn.

„'k Zal 't Grootje vragen,” beloofde hij. „'k Ben dadelijk terug.”

Grootmoeder vond, dat 't wel kon. Betje Brink kon best op David passen, zoo'n enkel daagje, ze hield van 't kind en voor den avond waren ze toch allen weer thuis.

Daan zat in een hoek van de keuken, terwijl Willem

met grootmoeder overlegde en over zijn gezicht gleed een valsche lach.

Net keek Willem hem aan; een onverklaarbare onrust vervulde opeens het hart van den jongen.

„Als Betje maar goed op Davy let,” opperde hij bezorgd.

„Flauwe dwaas,” bromde Daan tusschen de tanden.

„Kom wees niet ongerust,” drong grootmoeder aan.

„Zeg 't nog even, dat je komt.”

Willem gehoorzaamde, doch hij ging den weg lang zoo opgewekt niet, als daareven. Hij begreep niet, wat hij scheelde. „Ik geloof, dat 'k 'n saaie jongen word,” zei hij tot zichzelf, „ieder ander zou blij zijn met zoo'n prettigen dag in 't vooruitzicht en ik loop maar te tobben.”

VI.

't Was prachtig weer den volgenden dag; ternauwernood rimpelde 'n lichte koelte den Oceaan. De lucht leek een uitgestrekt veld van onbeneveld blauw; ieder genoot van den mooien nazomerdag.

Heel den morgen speelde David met zijn schelpjes voor Betje's huis; toen de zon hoog stond, riep Betje hem binnen en gaf hem zijn eten.

„Blijft Wim nog erg lang weg, Betje?”

„O ja, tot 't avond is, broer.”

„Is dat nog erg lang, Betje?”

„Ja, nog 'n heele poos,” zei 't meisje en nam hem op haar schoot.

Doch „schootje zitten” wou hij niet, zoo'n groote jongen, al drie jaar.

„Ik wou wel naar Wim,” begon hij weer na 'n poos; verlangend keek hij naar buiten.

„Zal Davy niet wegloopen?” vroeg Betje, terwijl hij weer naar buiten liep en uitkeek naar Willem.

„Heb je Wim niet gezien?” vroeg hij Daan, die ook bij Betje Brink gegeten had en nu voor 't huis stond.

Daan lachte valsch. Nu zou hij Wim eens nemen.

„Ja, hij is ginds, in de verte, bij den vuurtoren. Ga je met mij mee, Willem tegemoet?” vroeg hij en toen 't ventje blij knikte, riep hij Betje toe, dat ie even loopen ging met Davy.

„Nee, dat mag niet,” verbood Betje bezorgd. „David moet hier blijven.”

„Ik heb met Willem afgesproken om hem met David tegemoet te komen,” loog Daan met 'n stalen gezicht.

„'t Kan nooit,” betwijfelde Betje. „Wim zal jou 't kind toevertrouwen! Kom hier, Davy.”

„Wim heeft gezegd, dat je mocht,” hield Daan tegen. „Wim laat je op den ezel terugrijden.” Snel trok hij het kind mee.

David keek vertrouwend op tot den valschen jongen, nu een en al vriendelijkheid.

„'t Kind zal kouvatten,” riep Betje met stijgende bezorgdheid. „Kom hier, Davy.”

Maar David kwam niet. Wim had 't immers tot Daan gezegd, dat hij komen mocht. Betje wist het niet. Zoo gingen ze samen.

Een oogenblik dacht Betje er over om Daan na te loopen, om te zien, waar hij bleef met 't kind. Doch zij had nog zoo'n groote wasch te doen en moeder kwam eerst laat met Davy's grootmoeder thuis. Er

moest voor vaders eten ook gezorgd worden. En 't kòn toch best, dat Daan ditmaal waarheid sprak.

In 't eerst dribbelde David blij met den grooten jongen mee, argeloos babbelde hij, of zocht schelpjes, doch al heel gauw werd hij moe en ging hij zitten tegen een duin.

„k Zal je eens wat vertellen,” zei Daan, terwijl hij voor hem bleef staan. „Hier in de buurt huist een akelig dier aan 't strand. Hij vermoordt alle kinderen en heeft een grooten, sterken snavel,” begon Daan wreed.

„O, Daan, hou op, ik word zoo bang.”

„Hij heeft gloeiende oogen en sterke pooten, in den donker komt hij.”

„Nee, Daan, niet vertellen,” 't kind huiverde van angst en zag lijkwit.

„We zullen eerst eens bij den vuurtoren gaan kijken, ik heb met Willem afgesproken, dat we daar op hem wachten zullen.”

De vuurtoren stond een eind in zee, op 'n breede pier, die bij heel hoog water onderliep.

„Is 't ver? Davy is heel moe.”

„Nee, kijk dáár.” Daan wees met zijn vinger ver weg.

„'t Is zoo ver, laten we maar naar huis gaan.”

„Wim heeft 't gezegd,” loog de wreedgaard.

Gehoorzaam stond het kind op, volgde den jongen op den lastigen weg, zonder één klacht.

„Nu moet je hier gaan zitten,” beval Daan, kwasië bezorgd. „Hier tocht 't niet, 't gaat 'n beetje waaien. Ik zal even uitkijken, of Wim nog niet komt.”

„Blijf je dan niet lang weg,” vroeg 't jongetje angstig. „Davy is bang.”

„Zoo'n groote jongen! Ga maar 'n beetje zingen.”

Daan liep de pier af en keek niet meer naar 't kind om. Zijn doel was bereikt. Hij zou Willem straks 'n doodschrik op zijn lijf jagen, als hij 't broertje alleen op de vuurtorenpier wist. 't Was geen hoogwater wind, verdrinken kon ie niet, hoogstens 'n beetje nat worden.

Met hoopvolle oogen staarde 't kind hem na, toen ging hij spelen met zijn schelpen en zong zijn avondliedje om den onbewusten angst te verdrijven. Telkens dacht hij aan dat groote beest, met dien grooten snavel en sterke pooten. Als die beesten eens onverwachts te voorschijn kwamen en hem grepen?

Langzaam, op zijn gemak, drentelde Daan intusschen naar huis.

„Is Groot nog niet terug?” vroeg hij Betje.

„Nee, maar waar is David? Hij zit toch niet alleen? 't Is al frisch genoeg voor hem buiten.”

„Willem is bij hem,” loog hij.

„Dat begrijp ik niet. Willem brengt altijd dadelijk zijn ezel op stal na 'n vermoeienden dag. Hij zal nu op 't strand blijven?”

„Ga dan maar kijken,” zei Daan spottend, want hij wist wel, dat Betje toch niet weg kon van haar werk.

Een uur later kwam grootmoeder terug.

„Willem en David zijn nog aan 't strand.” 't Waren Betje's eerste woorden.

„Aan 't strand?” vroeg de oude vrouw in uiterste verbazing. „En 't is zoo gaan waaien, hoor maar. Wie zegt dat?”

„Daan.”

„k Begrijp 't niet. Wim moet wel stapelgek zijn!”

„Waarom?” vroeg Willem lachend achter haar, net hoorde hij haar laatste woorden, want hij had rustig eerst zijn ezel gevoerd, voor hij de keuken binnentrad, blij met zijn extra verdiende geld.

„Ben jij al thuis? Waar is David?” riep grootmoeder verschrikt.

„Davy?” Willem sperde de oogen wijd open van angst. „Davy! Waar is hij?”

„Daan zei, dat 't kind bij jou aan 't strand speelde.” Haar oude stem beefde.

„Zei Daan dat?” Doodsangst gleed over Willems bleek gezicht. Betje wou nog iets zeggen: als 'n razende holde de jongen naar „'t Roode Hert,”

waar hij 'n half uur geleden Daan had zien praten.

„Waar is Davy?“ Woest greep de kleinere jongen den laffen lummel aan. „Waar is Davy?“

„Bij den vuurtoren. In zijn eentje.“ Onbeschaamd zei de wreedaard het, maar 't gevoel van zegepraal en wraaklust, in hem groeiend, zoolang hij 't kind achterliet, sloeg neer bij de verontwaardigde blikken van de lui, die altijd bij „'t Roode Hert“ stonden, ruwe lui voor geen kleintje vervaard.

„De vuurtoren!“ kreet Willem. „En de pier gaat onder bij hoogen vloed. 't Is 'n waterwind! O, Heere God, help me toch!“

„Ik zal je bijstaan!“ riep Brink, Betjes vader.

„En ik, en ik!“ riepen 'n paar mannen.

„Sleep de boot mee!“ riep Brink. „Best mogelijk, dat de pier al onder is. 'n Lang touw. Hier!“

Willem was al voortgeijld, langs 't natte strand.

„O God! spaar het kind,“ bad hij hollend. „'t Is vaders schat. O, Heere God, laat 'm niet verdrinken.“

Daar lag de pier! Zoo goed als onder. Tot dicht bij den vuurtoren klotste 't water. 'n Stevige Noorden bries deed de golven rollen. Loopen over de pier kon niet, 't zou zelfmoord zijn.

„Kom toch!“ schreeuwde hij tot de mannen, die de boot trokken; voorwaar geen lichte post.

Nu waren ze er: Wim sprong er in, Brink ook en nog 'n paar mannen.

„Voorzichtig aan,” commandeerde Brink. „Wie roeit! Wie houdt af? Oppassen niet tegen de pier te slaan! Nee aan den anderen kant van de pier moet het. Zoo! Nu roeien. Kalm.”

Met grootopen, brandende oogen roeide Wim, staag ziende naar 't plekje, waar broertje wezen zou. „Het water spoelt er reeds overheen!” gilde Willem.

„Nee, nog niet,” troostte Brink. „Mannen, houdt aan! Nog 'n paar slagen, zoo!”

Hevig schommelde 't bootje op 't wilde water. Daar lag David, de blonde lokken nog boven 't water. „Roep hem toe, Wil! Schreeuw, dat ie gaat staan, anders sterft ie, waar we bij zijn.”

„Davy, Davy! Willem zette zijn stem uit, met wilde kracht. Er kwam beweging in 't kopje, de handjes sloegen uit boven 't water, vielen neer.... De boot naderde.

„Willy, Willy!” hoorden ze hem nog roepen — toen spoelde een golf hem over.

Met een kreet vol zielsangst sprong Willem over boord. De strijd tegen de golven was heftig. Brink had hem reeds zonder zijn weten 't koord om 't lichaam geslagen. De golf, die over Davy sloeg, rolde recht op Willem aan; hij doorstond de kracht

van 't water, boog... schoot uit, op de pier, daar had hij zijn bewusteloos broertje.

Een gekrulde golf bracht de boot vlakbij. Bereidwillige handen pakten het eind aan, hielpen Wim in de boot; krachtige riemslagen kliefdien de branding; stevige handen hielden de boot, toen Wim uitstapte met zijn zwaren last, landwaarts ging 't door 't water heen!

Onafgebroken staarde Willem in het verstijfde doodsbleek gezichtje, de natte lokken vastgeplakt tegen de slapen.

Dicht bij huis sloeg Davy de oogjes open.

„Ben je daar Willy? Ik was zoo bang, dat je me vergeten zou.” Toen sloten de oogjes weer van vermoeidheid.

Op het strand groeften de menschen bijeen. Daan stond onverschillig te kijken, doch innerlijk vol angst. Ieder keerde hem den rug toe.

„Schaam je te vechten tegen 'n kind,” verweet een oude visscher.

„'n Pak slag heb je verdiend, begrepen?” viel een ander bij.

„Tegen wien heb je 't?” vroeg Daan brutaal.

„Tegen jou, flauwe lafaard.”

„Ja, ik ben geen fijne als jij! Maar met al

die vromigheid zit mijn vader in de gevangenis."

„En daar hoorde jij bij!" zei Brink, die de boot had vastgelegd en zich nu het water uit de mouwen schudde.

„'n Schoft ben jij. 't Kind was er haast geweest."

„Als ie 't nòg haalt," beklagde een vrouw meelijdend. „Betje Brink zegt..."

Eensklaps stoven de menschen rechts en links uiteen. Een doodelijke stilte hing in den kring van mannen en vrouwen, terwijl Willem met vlammende oogen en aschgrauw gezicht recht op Daan afschoot!

Hij sprong op hem aan; in een ruk lag Daan, Willems knie op de borst, zijn opgeheven vuist daalde.

Toen zakte plots de hand; gelijktijdig vlogen die twee overeind, doch Wim sloeg niet meer toe, liet Daan vluchten, vluchten zoo ver hij kon...

'n Oogenblik duizelde Willem, hij streek met de hand over de oogen.

„Jongen, had 'm 'n paar blauwe oogen geslagen," riep Brink. „Je moet meer dan 'n gewoon mensch wezen om dat te verdragen."

Wim schudde ontkennend 't hoofd. „'t Mocht niet," zei hij star met zelfbeheersching. „Nee, ik mag me niet wreken," stamelde hij. „O, ik was zoo woest en 'k dacht, nou kon ie z'n testament maken. 'k Wou 'm doodslaan!"

„Ik ben blij, dat je hem niet afgerost hebt," zei opeens

Betje Brink warm. Je hebt nu getoond, dat je beter bent dan hij. Kom Wim, ga weer mee naar huis. Broer zal verlangen."

Ja, broertje verlangde! Er brandde nu een groot vuur in de keuken. Grootmoeder had Davy reeds droge, warme kleertjes aangetrokken en hield hem op haar schoot; 't bleeke gezichtje vleide hij tegen haar borst.

Doch zoodra hij Willem zag, moest hij bij Willem zijn. „Waarom heb je me zoo alleen gelaten daar in 't water? O, Willie, ik was zoo bang."

„Arm, arm kind, ik wist niet, dat je daar zat; Daan..."

Plots zweeg hij; neen, geen zaden van haat strooien in 't jonge hart. Moeder had gezegd: „Bid het „Onze Vader."

Maar Davy begreep al. „Daan is stout. Daan wou me verdrinken. Ik heb gezongen van de engeltjes, Willie, maar ze kwamen niet; toen werd ik zoo koud, zoo koud en zoo nat..."

Willem beet zich op de lippen. Neen, nu den haat geen voet geven, nu God broertje had gered.

„De engeltjes hebben me geholpen om je te redden, lieveling," zei Willem bewogen.

„Ik heb slaap," stamelde het kindje zacht. „Willie moet zingen, van de engelen."

Wim zong met bevende stem het liedje van de engeltjes, die de wacht houden over het kind:

„Twee, die mij wijzen, naar de hemelsche paradijzen.”

De jongen kon niet meer. Broertje was ingeslapen; hij zag lijkwit, alsof de doodsengel hem reeds had aangeraakt.

VII.

Vriendelijk scheen de morgenzon in het opkamer-tje van grootmoeder; levendig en lustig sprong het vogeltje op en neer in zijn kooi; somber en zwijgend zat Betje Brink bij het ledikantje, waarin de dood worstelde met het jonge leven. De hoest teisterde het kindje niet meer; 't borstje hijgde zwaar en de blauwe oogen schitterden van koorts.]

„Willie,” fluisterden de droge lipjes.

„Moeder Schippers, zal ik hem roepen?” vroeg Betje aan de gebogen vrouw bij het venster, die leunde op haar armen.

„Het is zonde en jammer hem wakker te maken, hij heeft in de laatste nachten geen oogenblik geslapen.”

„Ik maak me zoo ongerust, dat het kind ligt te sterven,” begon Betje weer. „En hij roept zoo angstig om Willie; wat moet ik doen?”

„Ik zal hem maar wekken,” gaf grootmoeder toe, hoofdschuddend. „Maar de jongen is ook ziek. Hij droomt angstig. Z'n oogen waren vanmorgen half open, z'n handen dicht geklemd.”

„Willie,” stamelde het kind weer

Grootmoeder strompelde het trapje af, de keuken in. Daar lag Willem. Hij zat nu overeind in de donkere bedstee.

„Waarom kijk je me zoo aan, Davy? Waarom hoor je me niet? Ik heb je grafje niet gegraven, kindje! Waarom kijk je me zoo aan? O vader, wees niet boos. Ik wou Davy bewaren, ik wou wel 'n knappen dokter! Willy had geen geld, vader, geen geld! Davy, Davy! Waarom ga je weg, wèg, wèg? Daan, je bent 'n moordenaar! Daan! Daan!”

De jongen hijgde, doodsbleek met starende oogen; strekte de armen uit in zijn zwaren droomslaap.

„Willie.” Onzegbaar teer noemde grootmoeder zijn naam, een teerheid zoo geheel ongewoon bij haar ruw en stuursch voorkomen.

„Willie.” Verschrikt sperde hij de oogen open, toen viel hij weer opzij en sliep door, den droomangstigen slaap van een zielsvermoeide.

„Willem, jongen, word eens wakker.”

De tranen kwamen haar in de oogen, toen haar kleinzoon verbleekt door lijden en waken, z'n zwaar hoofd oplichtte.

„Ja, ik kom... is 't al ochtend?”

„Davy zal je nog iets willen zeggen, hij roept om je.”

Nog had ze den zin niet geeindigd, toen Willem al stond op den roodsteenen vloer. Bedaard, onnatuurlijk kalm ging hij naar 't kamertje, waar 't lieve blondlokkige kind vreedzaam den dood verbeidde. Denken deed hij niet. Als in een droom stond hij voor 't bedje...

Met 'n zwakken uitroep sloeg 't kind zijn oogjes op: „'k Heb zoo'n slaap, Willie... zoo'n slaap! Komen de engelen nu?”

„Ja, lieveling,” antwoordde grootmoeder vóór Willem, wiens bevende lippen een antwoord weigerden.

„Ik ben zoo blij... Willie... en heel moe... Daar is de zon... De engelen komen ook... Mag Davy in je arm liggen, Willie? Ik wil dicht bij je blijven, Willie...”

Zwijgend knielde Willem bij den stervende, schoof zijn arm onder 't kleine lijfje, 't kopje rustte zoo veilig en kalm tegen zijn borst.

„Willie nog even van de engelen zingen? Moeder is al in den Hemel, die zingt het al; toe, Willie.”

Willem wou gehoorzamen, maar kon niet. Betje Brink zou hem helpen. Zij kende ook Davy's avondliedje. Kende elk kind uit de buurt het tegenwoordig niet?

's Avonds als ik slapen ga
 Volgen mij veertien Engelen na:
 Twee aan mijn hoofdeneind,
 Twee aan mijn voeteneind,
 Twee aan mijn linkerzij,

Twee aan mijn rechterzij,
 Twee die mij dekken,
 Twee die mij wekken,
 Twee, die mij wijzen
 Naar de hemelsche paradijzen. . .

Het hoofdje met de krullende lokken was nog dieper gezakt. De blauwe oogen sloeg hij nog eenmaal op, te midden van de loomheid en de nevelen des doods. In zwakke, afgebroken woorden fluisterde hij zijn avondgebedje: „Vergeef mij al mijn zonden om Jezus' wil. . . zegen Willie en Davy. Neem ons op in Uw heerlijkheid. . .”

„Kus mij. . . goeië nacht. . . Willie. . .”

Op 't zelfde oogenblik, dat Willie's lippen de zijne raakten, gaf David den geest.

De vogel in de kooi hief 'n zachten, fijnen triller aan; in de verte suisde de zee; 't kind lag dood op zijn bedje en Willem stond als 'n doode; staarde blind voor zich heen.

„Davy, m'n lieve ventje. M'n lieve, lachende kindje. Kindje van moeder. Van moeder.”

Rechtuit kijkend, wezenloos liet Willem zich weg-leiden door grootmoeder. Betje's snikken hoorde hij niet. Alleen in zijn onzegbaar leed. Willie heeft Davy niet meer!

VIII.

De winter was ingevallen, koud en scherp, een maand lang rustte kleine David reeds in zijn grafje.

Eenzaam zat de oude grootmoeder, vroeger de flinkste uit de buurt, nu levensmoe in haar stille huisje, waarin Davids lief gebabbel voor goed zweeg.

Haar zoon Jim, in de week na Davids dood uit de gevangenis ontslagen was met zijn kwaadaardigen zoon naar de stad getrokken. Heel het dorp keerde dat tweetal den rug toe en Daan kon Willem, den vermagerden jongen met zijn holle oogen, niet meer aanzien.

Liever sjouwde hij met zijn vader in de groote zeebooten en liep met hem de bootwerkerskroegen af. 't Was bij Groot al stilte en droefheid tegenwoordig. Willem werkte voor grootmoeder, doch belang stelde hij nergens meer in.

Iederen avond ging hij naar Davids grafje en zei daar Davids avondgebedje op. Andere gebeden deed hij niet meer. Grootmoeder dacht, dat zijn verstand was gekrenkt, zoo vreemd deed hij. „Waarom heeft God dat nu toegelaten?" vroeg hij soms bitter.

Op grootmoeders troostwoorden antwoordde hij zelden.

„Willie is geen goede jongen geweest, die voor moeders lieveling gezorgd heeft. Ik heb niet gewaakt. Wat moet ik vader zeggen, als hij naar David vraagt? Het is mijn schuld, dat het mooie, lieve kindje verteert in zijn graf.”

Dat waren Willems overpeinzingen in de lange, moeilijke dagen. Op grootmoeders zeggen, dat Davy in den hemel was, schudde hij afwezig het hoofd.

Vlak voor Kerstmis trad een rijzig, gebruind man, met vriendelijke, lachende oogen en veerkracht in zijn stap het eenzame huisje binnen.

„Moeder, eindelijk weer thuis.”

De oude vrouw keek op. Droevig. Ze had Willem niet kunnen bewegen zijn vader te schrijven en nu stond hij voor haar, onverwacht.

„Moeder, hoe gaat het? En waar zijn m'n jongens? Waar is Wil, waar is Davy?”

„Ga zitten, Tom, ga zitten,” zei de moeder bevend.

„Wat is er?” Met bevreemding keek hij in de vroeger zoo wakkere, nu verdofte oogen. „Zijn ze wel, de kinderen?”

„Willem is er nog... Maar Davy...”

„Dood?” vulde de man aan... vragend.

Grootmoeder knikte.

„Vertel me gauw, alles.”

Als 'n geslagene luisterde de vader. „Zoo heb ik dan m'n lieve vrouw en m'n kindje niet weer gezien. Ik dacht hen te redden en de zeelucht heeft ze gedood.”

„De zeelucht niet alleen,” verdeemoedigde zich de vrouw. „'t Was de armoe ook. Je weet, Jim. . .”

„Praat me er niet van,” antwoordde de vader met smartelijk berusten en toen vroeg hij gretig:

„Waar is Willem? Goddank, dat ik hem nog heb.”

„Als je hem nog hebt.” bereidde de moeder haar zoon voor. „Willem is zoo vreemd en stil. Hij is bang jou onder de oogen te komen. Hij geeft zich de schuld van Broertjes dood. 't Is niet zoo, Tom. Jims drinken heeft de ellende gebracht, de jongen heeft niet school gegaan. Daan is de schuldige. O Tom, het is zoo'n aanklacht tegen je moeder allemaal.”

„Huil niet, moeder,” troostte de zeeman, „God staat boven alle dingen. Hij heeft ons veel ontnomen, maar niet alles. Ik heb geleerd me voor Hem te buigen, toen ik op mijn moeilijke reis vol gevaren, 'ook nog het doodsbericht van mijn lieve vrouw ontving. Ik ga Willem zoeken.”

„Hij is op 't kerkhof,” zei grootmoeder smartelijk.

Biddend ging de vader den bekenden weg, krampachtig de handen saamgeknepen, 't ging nu om zijn eenigen zoon.

Op het grafje lag Willem, droef klaagde zijn doffe stem: „Waarom ging je weg, m'n blonde kindje? Waarom liggen je mooie, goeie krulletjes in 't natte zand? Waarom moest dat koue water je den dood aandoen? Wat zal vader zeggen, als hĳ thuis komt? Dat Willem niet goed heeft gezorgd? Ik heb je tegen Daan niet verdedigd.”

Een paar krachtige armen richtten Willem op; het warm gezicht van zijn vader keek in zijn tranenloos koud gelaat.

„Willem, daar ben ik.”

De jongen antwoordde niet, roerloos zagen zijn oogen vooruit.

„Willem, heb je dan geen woord meer voor je vader, die zoo naar je verlangd heeft? Je vader, je eigen vader.”

„Davy is dood, vader,” met doffe stem sprak de jongen. Klankloos vervolgde hij: „Davy is haast verdronken, vader; ik heb niet voor hem gezorgd. Ik heb 'm niet¹ kunnen behoeden. En moeder had 't me bevolen: Moeder...”

Tranen verstikten plots Willems stem. De eerste tranen na Davy's dood.

„'t Was jou schuld niet, Willie.”

„Jawel, ik dacht zoo'n dappere, sterke jongen te zijn; ik keek neer op al de jongens van 't dorp. Ik

heb Davy niet kunnen bewaren; 't kindje is dood... Ik kon niet meer denken."

„God heeft David tot Zich genomen," sprak vader langzaam, en aldoor hielden zijn sterke armen den loodzwaren jongen. „Zijn wij sterker dan God? Wil je Davy hier houden, als God 't kindje naar zijn moeder roept? En waarom ben-je niet blij je vader terug te zien? Ben je dan nu zijn eenige niet? Moet ik dan alles verliezen? Je zult toch je vader niet heelemaal alleen laten?"

Die onzegbare smart van zijn vader trof het verdoofde, wanhopige kind. Een vage onbestemde uitdrukking van hoop trok over zijn gezicht.

„Is vader dan niet boos op me? Davy is dood."

„Nee, m'n jongen, want Davy leeft. Bij moeder. Kom mee naar huis. Wil je niet iets voor vader doen?"

„Wat zal de suffe Willie voor vader doen?" klaagde de jongen.

Toen werd hij bewusteloos en de man droeg zijn dierbaren last naar het huis van zijn moeder.

Van dat oogenblik af lag Willem zwaar ziek. De in allerijl ontboden dokter rekende de uitbarsting der ziekte nog een groot geluk, nu kon er verandering komen in zijn wanhopige neerslachtigheid.

Vele nachten waakte de vader bij den doodzieken knaap. Zijn oude moeder stond hem bij in dezen

grooten nood, met al de liefde van een jong hart. Zij had Willem leeren begrijpen, leeren liefhebben; de harde ijskorst om haar hart, dat zoo weinig liefde kende, was eenmaal gesmolten, nu zocht zij den God van haar kinderen en bad mee om Willems behoud.

Eindelijk zegende God de middelen; de koorts verliet den jongen; de onrust week; vaders warme zorg en innige blijdschap over zijn herstel gaf hem de verzekering, dat vader hem niets verweet.

Met den voorjaarszonneshijn en de warme winden keerden Willems krachten weer en nu lag de donkere vallei van droefheid, ontbering en ellende achter hem.

Een naam bracht echter nog altijd schaduw op Willems voorhoofd. 't Was die van Daan.

In zijn ziekte gilde hij dien naam uit, als die van een zwart monster; in zijn koortswaan vocht hij beurte- lings met den jongen en verweet hem den dood van zijn broertje, of schonk hij hem vergeving, zóó aandoenlijk, dat de sterke zeeman soms de tranen moest weg vegen.

Hoe openhartig en eerlijk Willem ook omging met zijn vader, uit dezen strijd sprak de jongen niet en toch hinderde hem de gedachte aan Daan en dat verdonkerde soms zijn oog.

Daan was weg, met zijn vader, ver weg, waarheen wist niemand, want uit de naburige stad waren ze

vertrokken, toen ze de thuiskomst van Willems vader hoorden.

Grootmoeder leed er onder. Al kneep er nu geen broodsgebrek meer in huis, al leefde ze integendeel door haar zoons trouwe zorg in ongekende welvaart, ook Jim was haar zoon en Daan haar kleinkind en het moederhart ging naar beiden uit.

„Tom,” vroeg ze eens op een zonnigen voorjaarsmorgen, toen Willem buiten zat in de zon, zijn vischgerei in orde te brengen en zijn vader ongedurig de ruime keuken op en neer liep. „Tom, zou je je best niet eens kunnen doen om je broer en den jongen op te zoeken? Je hebt toch niets omhanden.”

De man keek verbaasd op. „Wat er gedaan kón worden, is gedaan, moeder, 'k heb op de bevolkingsbureau's geïnformeerd, maar ze waren niet te vinden.

Misschien houden zij zich wèg voor mij. Wat mij betreft, hoeft dat niet. Ik koester geen haat meer, God heeft mij vergeven, ik kan hèn vergeven. Daarbij, moeder, 'k hoop niet, dat je 't me kwalijk neemt, ik kan hier niet blijven, 't leven aan land is geen leven voor me, en Willem blijft bleek en zwak. 'k Heber reeds met m'n jongen over gesproken, hij wil mee met me. We gaan weer varen. U zult geen gebrek hebben.”

Een zucht ontsnapte de borst der oude vrouw. Ze was bedroefd en blij, ze wist het zelf niet. Bedroefd om 't heengaan van hen, die ze liefhad en zo goed voor haar waren, blij omdat Jim, die altijd slecht voor haar was, maar toch haar kind bleef, nu moed zou hebben om thuis te komen. Want op hun heengaan wachtte hij, dat wist ze zeker.

„Ja, ik ga weer varen,” vervolgde de vader. „'t Is veel beter voor Willem, hij zal een zeeman zijn en als hij hersteld is, leeren, wat hij kan. Niet waar, Wim?”

De jongen kwam net de keuken binnen en lachte blijmoedig. Hij vond 't heerlijk bij vader te blijven en 't leven op zee lokte hem aan. Grootmoeder zag op en er was warmte in den blik, waarmee ze haar kleinkind beschouwde.

„Ik wou jullie wel hier houden,” zei ze op de haar eigen, kloeke manier, maar ik begrijp dat 't niet kan. Een ding wou 'k toch zoo graag. Wim, kom eens hier. 't Kon zijn, dat oom Jim en Daan terugkomen, als jullie weg zijt. Daan heeft jullie allebei veel kwaad gedaan; vader heeft alles vergeven. Wat doe jij nu, Wim?”

Met ontsteld gelaat keerde Willem zich om en liep de keuken uit. Rechttuit ging hij naar het kerkhof, naar het groote graf, waarin moeder rustte; naar het

kleine grafje, waarin broertje lag, 't broertje zoo wreed door Daan vermoord.

„Ja, vermoord,” zei hij, met den bitteren trek om zijn mond, dien vader zoo goed kende. „Vermoord! Wreed-aard, zoo'n arm, hulpeloos kindje in 't ijsskoude water.”

Zwijgend herdacht hij den tijd van moeders sterven, van vaders wegzijn, van ontbering, van hardheid. Hoe veel gebeurde er sinds zijn lieve moeder het hoofd tot sterven boog: „Wees niet bedroefd, kind, ik zie je weer in den Hemel. Vergeet God niet, Hij weet, wat goed voor je is. Bid veel het „Onze Vader.”

Hij had gebeden. God had geholpen. Het „Onze Vader”. O, hoe kende Willem het.

„Onze Vader, die in de hemelen zijt.

Uw naam worde geheiligd.

Uw Koninkrijk kome.

Uw wil geschiede gelijk in den Hemel zoo ook op de aarde.”

Dat gebed bad hij niet meer in den tijd van doffe wanhoop over broertjes dood. Nu wel weer. Doch het volgende:

„En vergeef ons onze zonden, gelijk ook wij vergeven onzen schuldenaren.”

Neen, hij kon het Daan niet vergeven. Op den bodem van zijn hart woonde wrok.

Een tijd lang stond hij in gepeins; hij voelde den kouden wind niet, die door zijn kleeren sneed. „Gelijk wij vergeven onzen schuldenaren.” Hij ging weg met vader. Voor langen tijd weg. Zou hij heengaan, onverzoend? Vergaf God hem niet veel?

Langzaam liep hij naar huis, ging naar boven in zijn kamertje; bad om kracht.

En toen hij beneden kwam, lei hij grootmoeder de hand op haar schouder en zei eenvoudig:

„Zeg aan oom Jim en Daan, dat ik hun niets meer verwijt.”

IX.

Het was in 't laatst van Mei; de avonden begonnen al korter te worden; de lucht werd warm en geurig.

Moeder Schippers zat aan de deur na de schemering en overdacht de afgeloopen maanden vol verdriet. Zeker, ze was dankbaar, dat ze God had leeren kennen; dat haar zoon zoo trouw voor haar zorgde en Willem weer frisch en sterk begon te worden. Maar haar moederhart ging naar Jim uit en naar Daan, het kind, dat ze opvoedde. Altijd was ze in zorg over die twee geweest; verwenschte ze Jim vroeger vaak op ruwe manier om zijn drinken en oneerlijk doen, in haar hart hield ze van die twee, kon ze hen niet missen.

Waar waren ze? 'n Onbestemd gerucht kwam tot haar, dat Jim door een bak kolenerts doodelijk gewond werd; zekerheid kon ze niet krijgen.

Wat kwam er van reizen en onderzoek doen voor een onwetende, oude vrouw, die niet lezen of schrijven kon? Bovendien, ze voelde zich zwak tegenwoordig.

Alles in de buurt werd stil, de menschen sliepen; ze stond op, ze had veel te lang aan de deur gezeten en huiverde.

Daar kwam een man aansluipen op 't verlaten weggetje, loom en langzaam.

„Moeder,” fluisterde hij met doffe stem. „Mag ik binnenkomen?”

Zonder één uitroep van verbazing, zonder de minste verwondering liet de vrouw hem den weg vrij naar de open deur.

„Kom binnen, Jim,” zei ze vriendelijk.

Hij zonk uitgeput neer op een houten stoel en keek met koortsachtige oogen de keuken rond.

„Ik kon niet sterven, moeder, voor ik u en 't huis nog even gezien had,” zei hij nauw hoorbaar.

„Je hadt best eerder kunnen komen, jongen,” antwoordde ze droevig, terwijl ze zijn uitgeteerd gelaat en magere gestalte gadesloeg. „Tom en Willie hebben jullie alles vergeven en ze zijn al lang weg. Hoe kom je zoo ziek? Heb je werkelijk onder een bak gelegen en waarom liet je niets hooren?”

„Als ik jenever in m'n lijf heb, weet ik van toeten noch blazen, moeder, dat weet je. Zoo kreeg ik 'n ongeluk. En 'k wou 't niet laten weten. We wilden Tom geen plezier in ons ongeluk laten hebben.”

„Tom heeft altijd met belangstelling over jullie

gesproken en koestert geen haat," zei de moeder met licht verwijt. „En waar is Daan?"

„Weg," zei de man met 'n gebaar van afschuw. „Gevlucht. Als ie niet gegaan was, zouën ze hem gepakt hebben. Naar Amerika is hij, geloof ik. 't Is 'n schooier, 'n dief"...

„Wind je zoo niet op, Jim," bedaarde grootmoeder. „We zijn allemaal schuldig. Wat hebben wij 'm voor 'n opvoeding gegeven? Jij zoo goed als ik."

„O ja, u bent fijn geworden," zei de man min of meer schamper.

„Nee, jongen, 'k ben maar 'n grof mensch gebleven, hoor. Maar ik heb van Willem gehoord, waar ik vergeving voor al mijn zonden krijgen kan en God heeft mij arm, zondig schepsel aangenomen."

„Ik heb altoos 'n hekel aan den godsdienst gehad," begon Jim weer, iets zachter en vermoeid tegen z'n stoel leunende. „Toen ik dien man neersloeg, waarvoor ik de kast ingedraaid ben, was 't uit haat tegen zijn woorden. Ik voelde, dat hij mij bedoelde..."

„Hij bedoelde *ieder*, die in de zonde leefde," viel de moeder in.

„Na dien tijd, ben ik met den dag slechter geworden. Ik heb gedronken om mijn kwaad te vergeten," klaagde Jim.

„Ik zal voor je bidden, Jim." Bij zijn stoel knielde

ze neer met haar stramme knieën, ze nam zijn handen tusschen de hare en zei eenvoudig:

„O, Heere God, Gij weet, dat dit mijn arme Jim is. Hij is slecht en goddeloos en heeft nu berouw. Ik wil niets bedekken, we zijn vaak beiden goddeloos geweest. Hij kent Uw naam niet als door vloeken. 't Is mijn eigen kind, o God, maak Gij goed, wat ik in zijn jeugd heb bedorven. Vergeef ons en laat hem henengaan in vrede. Om Jezus' wil, Amen.”

„Dank u, moeder,” sprak Jim geroerd. „Nu moet ik heen.”

„Blijf hier, 't is je gegund.”

Jim schudde afwerend het hoofd.

„'k Eet Tom's brood niet en de bureu hoeven me niet te zien.”

„Wees niet trotsch,” drong de moeder aan. „Wees nu niet haatdragend! Je bent doodziek. Tom is je vijand niet!”

„Nee,” schudde hij.

„Ja,” gebod zij met àl haar oude overwicht van vroeger tijden. En toen teerder. „Zou je dan eenzaam en in ellende willen sterven, terwijl moeders huis voor je openstaat?”

* * *

Toen de zomer op het warmst was, kwam Willem

terug met zijn vader sterk en gezond, veerkracht op zijn gebruind gelaat.

Naast het kleine grafje lag nu nóg een groot graf. Oom Jim rustte daarin.

Stil stond het drietal bij de graven: ieder vol gedachten. Willem en zijn vader dachten aan de jonge moeder en 't lieve broertje, dat daar rustte. Grootmoeders denken ging heen tot Jims kind, dolend in den vreemde.

Ze nam Tom's hand in de hare: „Tom, mijn dagen zijn ook geteld. Weldra ga ik heen van deze wereld. Als Daan dan terug komt, heeft hij geen huis meer.”

Haar stem stakte.

„Moeder, leg je hoofd gerust neer. Deze graven zal ik onderhouden; de doodgraver zal altijd mijn adres weten. Wat ik aan Daan zal kunnen doen, zal ik doen.”

De oude vrouw boog het hoofd; dicht bij ruischte de zee in stille majesteit.

Eer het tweetal weer zee koos, was grootmoeder heengegaan tot de eeuwige rust en voor hun vertrek lag haar grafsteen gereed, waarop gebeiteld stond: „God heeft al onze zonden in de zee van eeuwige vergetelheid geworpen.”
